

Posudek na bc. práci Ilony Trnkové *Dualita vášní a moci v díle Thomase Hobbesa*

Bakalářská práce se věnuje Hobbesově politické filozofii optikou vztahu mezi vášněmi jednotlivců a konstituovanou mocí. V prvních dvou kapitolách předkládá obligátní a korektní výklad základních prvků Hobbesovy filozofie a historického kontextu. Kapitoly jsou zdařilé. Třetí část je analytičtější a originálnější, neboť přistupuje k řešení své centrální otázky, tedy *jak se propisují vášně Hobbesových jednotlivců do institucionálního uspořádání*. Strach ze smrti a touha po předmětech žádosti (Lv XIII) jako hlavní vášně vedoucí k míru na straně jedné, na straně druhé pak touha po slávě (a cti) jako destruktivní element (předmluva *De Cive*). Výklad kolegyně Trnkové je vedený na vysoké úrovni a svou vyzrálostí úplně svádí ke kritice a dialogu. To není nedostatek, ale přednost filozofické práce. Jen zřídka se stane, že by bakalářská práce byla inspirující a vzbuzovala chuť vést polemiku, kolegyni Trnkové se takovou práci napsat podařilo. Ta sice není bez vad (viz níže), ale zato si klade neotřelou a originální otázku a překračuje tak obvyklý žánr kontextualistických přístupů k výkladu Hobbesa [přestože výklad kolegyně je i kontextualistický, avšak svou ambicí klást otázky a tak vést s Hobbesem dialog kontextualistickou metodologií překračuje].

Nedostatky jsou drobnější charakteru. Elektronické zdroje nejsou citovány adekvátně (chybí datum přístupu!), v bibliografii je uveden nakladatel, ale nikoli místo vydání, které má přitom větší důležitost. V práci mi přece jen chyběla drobná kapitola vysvětlující klíčové pojmy: *passion, power, Felicity, passion for glory*. Tyto pojmy jsou sice v textu vysvětleny, ale výklad je rozestý po celé práci. Jakkoli je hermeneuticky plodné přiznat si vlastní situovanost a klást textu současné otázky, občas mi prezentistické exkurzy přišly trochu zbytečné – jakoby byly přilepené k interpretačním kapitolám (s. 34). Poněkud nadužívané mi přijde slovo *dualita*. Mnohdy jím autorka myslí pluralitu nebo rozkol (např. „*dualita uvnitř fenoménu vášně*“, „*dualita uvnitř fenoménu strach*“). Možná poněkud nadbytečné mi v tomto rozsahu přišly kapitoly 4.2. a 4.3, které představují výběrově recepci a kritiku Hobbesa.

Některé formulace v textu mi neprijdou úplně srozumitelné nebo přesvědčivé. Např. na straně 35 kolegyně tvrdí, že „Hobbesova obhajoba absolutismu vyžaduje legitimitu násilí a útlaku suveréna vůči jednotlivcům. Což je však v jistém rozporu s hlavní Hobbesovou myšlenkou po stabilitě a společenském míru.“ Žádný rozpor v tom nevidím: panovník má monopol na násilí (meč), čímž stabilitu zvyšuje a nikoli naopak. Neznamená to ale, že násilí musí stále používat k podpoře své moci.

Na straně 40 pak nerozumím tomu, že „Hobbes svobodu vnímá jako věc veřejnou, nikoliv soukromou“, čímž se má lišit od Aristotela nebo Cicerona. Nevím, jak je to myšleno, ale řekl bych, že je to právě naopak a Hobbes vnímá svobodu individualisticky, kdežto Cicero a Aristotelés ji chápali jako věc veřejnou.

Napsal jsem, že práce je inspirující a vzbuzuje otázky a chuť vést polemiku. Jedním z živých témat, na který kolegyně narazila, je totiž fenomén strachu. Je-li strach z násilné smrti jedním z hlavních motorů přechodu z přirozeného stavu do politického, nezískává

tento strach v modifikované podobě také jinou legitimizační roli v politickém stavu? Suverén, pokud extrapolujeme Hobbesův výklad, pracuje se strachem nadále, modifikuje jej, aby získal legitimitu, zároveň ale musí balancovat na hraně, neboť musí stále vzbuzovat dojem ohrožení (vnější nebo vnitřní nepřátel), aby legitimizoval své postavení, aniž by však tato situace přerostla ve válku s jiným suverénním útvarem ohrožující životy poddaných. Mizí-li strach z násilné smrti a anarchie, pak Hobbesova stavba ztratí svou přesvědčivost. Suverén tedy pracuje s vášněmi (či spíše emocemi) skrze výchovu, vzdělávání, náboženství, díky nimž oslabuje např. destruktivní aristokratickou touhu po slávě a cti, ale nemusí pracovat také aktivněji se strachem (propaganda, identifikace domnělých nepřátel, vytváření stavu ohrožení)? Neodvozuje se sebevědomí občanů (a sublimovaná původně individuální touha po slávě) nově nikoli ze slávy, moci a úspěchu jednotlivce, ale z moci státu: tedy, např. z toho, nakolik vzbuzuje strach, je silný atp.?

To jsou otázky, které vyvstávají při četbě práce kolegyně Trnkové a které jsou, zdá se mi, také relevantní, pokud chceme nějak pochopit moderní autoritativní stát, který se svou formou legitimizace (a např. existencí voleb) odlišuje od tradičních despocií a s fundamentálními emocemi zejména se strachem pracuje.

Na práci kolegyně Trnkové tedy oceňuji odvalu klást vážné otázky. Kolegyně, která je kombinovanou studentkou a práci psala při zaměstnání, zpracovala adekvátní množství primární literatury i literatury sekundární, převážně cizojazyčné. Líbilo se mi např. reflektované užití knihy Leo Strausse, která je skvělá, ale kolegyně si je zároveň vědoma metodologických limitů Straussova přístupu (viz s. 14).

Práci přes drobné nedostatky doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou **výborně (1)**.

Milan Hanyš, Ph.D.

8. září 2024